

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה/אגף גמלאות משפחה תחום מזונות
אגף אזרח ותיק ושירים

פרטי החוזר:

תאריך: 27.5.2018 תאריך עדכון – 16.12.2018

שם החוזר: תמיכה כספית – שינוי נהלים בעקבות פסק דין ארצי

חוזר מספר: ה"ה – 1498/מזונות 1221/אזרח ותיק ושירים 1572

נושא: הכנסות

תאריך תחולה: מה-1.6.2018 בתיקים שוטפים.

כותב החוזר: עירית עמיאל

תכני החוזר:

- 2..... מטרת החוזר
- 2..... פתח דבר
- 2..... קריטריונים לבחינת תשלומי אבי הילדים/הגרש
- 5..... הוראות לביצוע
- 6..... קישורים רלוונטיים
- 6..... רשימת תפוצה

שינוי בנוהל בעקבות פסק הדין הארצי שניתן בנושא תמיכה כספית.
בשל גודל פסק הדין הוא מופץ בנפרד במערכת פסקי דין.

פתח דבר

ב- 17/5/2018 ניתן בבית הדין הארצי לעבודה פסק דין עב"ל 14-08-17457, שלפיו אין להביא בחישוב הכנסתו של תובע את סכומי הסיוע הכספי שהוא מקבל מכל מקור שהוא, בין אם ממשפחה ובין אם מגורם אחר כלשהו, ואף לא נקבעו מגבלות או תקרה לסכומים אלו.

עד היום הנהלים בנושא תמיכה כספית נקבעו ושונו בהתאם לפסיקות שניתנו בבתי הדין לעבודה.
יש לציין כי פסק דין זה התקבל במקביל לכך שעל שולחנה של ועדת הרווחה מונחות הצעות חקיקה בנושא.

בית הדין קבע:

1. סעיף 2 לפקודת מס הכנסה אינו כולל תמיכה כספית ולפיכך חוק הבטחת הכנסה אינו מחיל מבחן הכנסות על הכנסה זו.
אין להביא תמיכה כספית בחישוב ללא אמירה מפורשת של המחוקק, ואין לפרש את החוק דווקא באופן שיירע למבוטח.
בית הדין העביר ביקורת על כך שתיקוני חקיקה בנושא תמיכה כספית מתעכבים ולפיכך החליט לפסוק בערעורים שהוגשו ולא להמתין לתיקוני החקיקה.
2. סכומי הגמלה להבטחת הכנסה נמוכים ואינם מספקים את המינימום הנדרש למקבלי הבטחת הכנסה. מקבלי הגמלה נאלצים להסתייע בבני משפחה ובעמותות שסייעו כספית.
גם אם קיימים מקרים של ניצול לרעה של חוק הבטחת הכנסה, עדיין רוב המבוטחים הנזקקים לגמלה נזקקים גם לעזרה נוספת, שאותה הם מקבלים מבני משפחה, כדי לשרוד בתנאי עוני.

על פי חוות דעת משפטית יש להחיל את הוראות פסק הדין בתיקים שוטפים החל מ-1.6.2018.
ממועד זה החוזרים הקודמים שהופצו בנושא – בטלים.

קריטריונים לבחינת תשלומים

בעקבות פס"ד עלו שאלות נוספות לגבי הכנסות שעד כה הובאו בחישוב, ולאור השלכות פס"ד האמור התבקשה חוות דעת משפטית כדי לקבוע כיצד יובאו בחישוב.

להזכירכם, מדובר בתשלומים קבועים בלבד, ולא בתשלומים שאינם קבועים, שאינם מובאים בחשבון.
להלן הסוגיות והאופן שלפיו יש לפעול החל מ-1/6/2018.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה/אגף גמלאות משפחה תחום מזונות
אגף אזרח ותיק ושירים

1. תשלומים של משרד הדתות לתלמידי ישיבות שהגיעו לגיל פרישה

לפי הכללים של משרד הדתות, תלמיד מעל גיל 67 אינו זכאי לתמיכה בשל לימודיו. בהתאם לכך מוסד תורני אינו יכול לדווח על לימודיו של תלמיד זה. לכן הוחלט שהחל מחודש 6/2018 מי שהגיע לגיל הפרישה ומקבל תשלום מהכולל או מהישיבה – התשלום ייחשב כתמיכה כספית שאינה מובאת בחשבון.

2. תשלום למי שעובד אצל קרוב משפחה ומחלקת הביטוח קבעה שלא מתקיימים יחסי עובד-מעביד

כאשר מבוטח מצהיר שעובד אצל קרוב משפחה ומחלקת הביטוח קבעה שלא מתקיימים יחסי עובד-מעביד:
א. תובא ההכנסה בחישוב כעבודה מזדמנת.
ב. התובע ידרש משוטף להתייצב בלשכת שירות התעסוקה.
האמור לעיל יחול רק ממועד שוטף ולא ייווצרו חובות רטרו אם לא מדובר בהעלמת מידע.

3. תשלומי בן זוג/ גרוש/ אבי הילדים

עד כה תשלומים של בן זוג/גרוש/אבי הילדים שאינם מעוגנים בפס"ד מזונות וניתנו באופן וולנטרי או בהסכמה לא רשמית בין בני הזוג הובאו בחישוב כתמיכה כספית של בן הזוג או כדמי מזונות. בעקבות פסק הדין נקבעו הכללים הבאים החל מ- 1/6/2018:

- ✓ **תשלום קבוע שמעוגן בפס"ד מזונות או בהסכם כתוב** בין הצדדים יובא בחשבון כמזונות שלא באמצעות המוסד.
- ✓ **כאשר קיים פסק דין למזונות או הסכם בכתב בין בני הזוג, ואבי הילדים משלם את המזונות ובנוסף משלם מעבר לנקוב בהסכם/פס"ד – התשלומים הנוספים ייחשבו כתמיכה כספית וולונטרית ולא יילקחו בחישוב (כולל תשלום בגין משכנתא או שכר דירה).** ראה דוגמאות 1, 6 ו-7 להלן.
- ✓ **אם הוגשה תביעה למזונות וטרם ניתן פסק דין אך אבי הילדים משלם מדי חודש - תשלומים אלו יובאו בחשבון כמזונות (במערכת יוזנו כתשלומי בן זוג) מתוך הנחה שקיימת נכונות של בני הזוג להסדיר את עניין המזונות וכי תשלומים אלו הם ע"ח המזונות שייפסקו.**
- עם זאת, תשלומים עבור שכר דירה או משכנתא לא ילקחו בחישוב כל עוד אינם מעוגנים בפס"ד (בהתאם לרוח פס"ד הארצי בעניין זה). ראה דוגמה 2.
- ✓ **אם אין הסכם או פס"ד ואבי הילדים משלם תשלומים קבועים, כגון הגן של הילד, חשמל וכדומה, הם ייזקפו כהכנסה רק אם פקיד תביעות הוכיח כי מדובר בתשלום "מזונות".** זאת על פי האמור בהוראת התדריך 5.4.15.10.
- אחרת - יש לראות בהם תמיכה כספית שלא תילקח בחישוב.
- במקרים אלה יש לקבל הצהרה של התובעת, שהיא רואה בתשלום כתחליף מזונות, ובמידת הצורך אף לשלוח לחקירה כדי לנסות לקבל הצהרה מבן הזוג המשלם. למשל, הצהרה של האישה שאיננה מגישה תביעה למזונות כי הגיעה לסיכום (בעל פה או בכתב) עם אבי הילד על תשלום קבוע לצורך מזונות לילד.
- אם קיים קושי בהוכחה כי מדובר בתשלום שמחליף מזונות, נעדיף את הפרשנות המטיבה עם המבוטח ולא נביא בחישוב את התמיכה הכספית. ראו דוגמה 6 להלן.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסהאגף גמלאות משפחה תחום מזונות
אגף אזרח ותיק ושירים

✓ **על אף האמור לעיל מי שזכאותו נבחנת לפי תקנה 7 - מדובר בבני זוג נשואים המבקשים לראותם כנפרדים.**

על כן, נפרדות נבחנת בהתאם להוראות תקנה 7 שלפיה יש לבחון האם אחד מבני הזוג מכלכל את השני. אם התשלומים המשולמים ע"י בן הזוג ללא פס"ד או מעבר לפס"ד נוגעים לכל תחומי החיים, כגון תרופות, מחיה, ביגוד, דיור, חשבונות שוטפים וכו' - הרי שמדובר במי שכל כלכלתה על בן הזוג ולכן לא מתקיימים התנאים לבחון את הזכאות בנפרד. ראו דוגמה 4 להלן.

הוראה 5.4.15.4 בתדריך – תשלום הוצאות בנוסף למזונות – תעודכן בהתאם לאמור לעיל. אין לפעול לפי הוראה זו אלא אם תשלומי המדור מעוגנים בפסק הדין למזונות או בהסכם כתוב.

להלן דוגמאות מתיקים שבהם התקיימה התייעצות עם הלשכה המשפטית, אשר מחדדות את אופן ההתייחסות לתשלומים קבועים, שמשמשים בדומה לדמי מזונות לקיום השוטף, בהתאם להנחיות לעיל.

1. תובעת גרושה עם ילדים קטנים. בפס"ד נקבעו מזונות 2600 ₪ + תשלום הוצאות הבית עד למכירתו. לפי הפס"ד הגרוש היה אמור להישאר בדירה עד למכירתה. בפועל עזב את הבית לפני כן.

הגרוש שילם לתובעת 700 ₪ בשבוע, 2100 ₪ בחודש. לדברי התובעת – זהו תשלום הוצאות הבית ואינו משלם את המזונות.

החלטה: מאחר שקיים פס"ד למזונות, והתשלום שהגרוש משלם אינו "צבוע" דווקא להוצאות הבית, יובא התשלום בסך 2600 ₪ כמזונות שמקבלת ישירות מהגרוש.

2. תובעת נפרדת, נמצאת בהליך משפטי והגישה תביעה למזונות. וטרם נפסקו מזונות. הבעל משלם 2000 ₪ לחודש לפי סיכום לא כתוב ביניהם, עד שייפסקו מזונות.

החלטה: התשלום יובא בחישוב כמזונות מאחר שקיימת תביעה למזונות.

3. תובעת רווקה עם ילד. אביו משלם לידיה 3000 ₪ לחודש בהסכמה ביניהם. אין פס"ד למזונות, לא תבעה למזונות ואין בכוונתה לתבוע.

החלטה: יש לגבות הצהרה מהתובעת: מתי החל בן הזוג לשלם סכומים אלו, האם לפי בקשתה או מרצונו, אם יפסיק לשלם – האם תגיש תביעה למזונות?

אם פקיד התביעות לא שוכנע שמדובר בתחליף מזונות, ומאחר שאין הסכמה בכתב בין הצדדים, נראה את התשלום כולונטרי ולפיכך ייחשב לתמיכה כספית ולא יובא בחשבון.

4. התובעת נפרדת, חולת סכיזופרניה קשה, גרה לבדה, אושפזה בעבר בב"ח לבריאות הנפש. הבעל עזב את הבית לפני כמה שנים. התביעה הוגשה ע"י בת התובעת שהיא האפטרופסית של האם, שגרה עם אביה. התובעת מעולם לא הגישה תביעה לנכות כללית. נדחתה בזקנה כי לא צברה תקופת אכשרה.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסהאגף גמלאות משפחה תחום מזונות
אגף אזרח ותיק ושירים

הבעל עובד ומשתכר שכר גבוה ולכן עדיין לא זכאי לזקנה. הוא תומך באשתו בכל תשלומי הבית: שכר דירה 3,200, מחיה 800 ש, מיסים 600 ש, קופ"ח 300, תרופות 50 ש. התשלומים משולמים ישירות (לבעל הבית, לחברת החשמל וכו'). אין פסק דין למזונות ולא הוגשה תביעה למזונות. התובעת מסרבת להתגרש למרות רצון בעלה לסיים את הקשר. **החלטה:** התובעת אינה עונה על תקנה 7: כל כלכלתה על חשבון הבעל ולפיכך אינה זכאית לגמלה בנפרד ממנו.

5. אחד התיקים שנדונו בבית הדין הארצי במסגרת פס"ד: התובעת נפרדת מזה שנים, ילדיה כבר בוגרים אך גרים עמה בביתה. בפס"ד למזונות נקבעו גם מזונות וגם חובת תשלום המשכנתא על הדירה כמדור עבור הילדים. הבעל שילם בעבר את המזונות ואת המשכנתא. בהגיע הילדים לגיל 18 הפסיק לשלם את המזונות וממשיך לשלם עד היום את המשכנתא. פקיד התביעות הביא בחישוב מחצית מסכום המשכנתא, על פי הנוהל עד כה. **בית הדין הארצי קבע** שאין לראות בתשלום זה מזונות אלא כתמיכה כספית וולונטרית ולפיכך אין להביאו בחשבון. זאת, מאחר שהילדים כבר בגרו ופסק הדין אינו מחייב עוד את הבעל.

6. בהסכם המזונות של בני זוג נכתב שהגבר ישלם דמי מזונות 2000 ש בלבד. הגבר משלם, בנוסף, גם את תשלומי החשמל של דירת התובעת והילדים. תשלום זה לא צוין בפס"ד ולפיכך לא יובא בחשבון, מאחר שהוא תשלום וולונטרי.

7. בהסכם המזונות של בני זוג נכתב שהגבר ישלם 2000 ש מזונות ובנוסף ישלם בעד הגן של הילד. הגבר משלם ישירות את התשלום לידי הגנת. סכום התשלום בעד הגן יובא בחשבון כמזונות, מאחר שהוא נקוב בהסכם המזונות.

הוראות לביצוע

1. בתביעות חדשות

בתביעות חדשות אין להביא בחישוב כל תמיכה כספית בהתאם לקריטריונים לעיל בין אם תמיכה משפחתית ובין אם תמיכה מגורם אחר. במקרים שעולה חשד שלא מדובר בתמיכה כספית, יש לערוך בירור/בדיקה (תדפיסי עו"ש, חקירות) בהתאם לעניין כדי לאמת או לשלול אם אכן מדובר בסיוע כספי שאין להביאו בחישוב או בניסיון להעלים הכנסה שיש להביאה בחשבון, כגון הכנסות מעבודה.

2. תיקי בית הדין הארצי ותיקים אחרים בבתי הדין האזוריים:

בבית הדין הארצי לעבודה נדונו 5 תיקים. קיימים עוד תיקים שנמצאים בהליך משפטי כיום וטרם נפסק בהם. בכלם יש לפעול לפי הנחיות הפס"ד הארצי ולאפס הכנסות מתמיכה כספית רטואקטיבית.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה אגף גמלאות משפחה תחום מזונות
אגף אזרח ותיק ושירים
הלשכות המשפטיות התבקשו לשלוח את התיקים הרלבנטיים לסניפים לטיפול.

3. בתיקים שוטפים בהבטחת הכנסה:

רצ"ב רשימת תיקים שבהם הובאה בחישוב הכנסה מתמיכה כספית.
יש לאפס את סכום התמיכה הכספית מה-1.6.2018 ולהודיע לתובע על כך.

4. בתיקים שוטפים באזרח ותיק ושירים:

המערכת הותאמה כך שהכנסה מתמיכה כספית לא תובא בחשבון.
תלמיד כולל מעל גיל פרישה (+67) - יש לאפיין במערכת החל מחודש יוני 2018 את ההכנסה –"הכנסה ממלגה שלא ממשרד החינוך".

5. בתיקים שוטפים במזונות:

בתיקים השוטפים במזונות ההכנסה מתמיכה משפחתית נרשמה מסוג "פנסיה". רשימה עדכנית תועבר לסניפים לבדיקת סוג ההכנסה. במקרים בהם מדובר בהכנסה מתמיכה כספית ו/או גמילות חסדים יש לאפס את ההכנסה. בתביעות חדשות הכוללות בקשה לתשלום רטרו לתקופה שקדמה ל-1.6.18 – אין להביא בחישוב ההכנסות את התמיכה הכספית.

קישורים רלוונטיים

- [פס"ד ארצי בנושא תמיכה כספית.](#)

רשימת תפוצה

- פקידי תביעות הבטחת הכנסה
- פקידי תביעות אזרח ותיק ושירים
- פקידי תביעות מזונות
- מנהלי תחומי גמלאות

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי - מינהל הגמלאות
אגף הבטחת הכנסה אגף גמלאות משפחה תחום מזונות
אגף אזרח ותיק ושירים

בברכה,

דבורה בדר

מנהלת אגף הבטחת הכנסה

עליזה ברלזון

מנהלת אגף משפחה

לבנה עזרא

מנהלת אגף קצבאות אזרח ותיק